

SAMUEL RÉVAL. **Grundbedingungen der gesellschaftlichen Wohlfahrt.** Leipzig 1902. Duncker & Humblot. (XXXI + 692 S.).

Denne Bog er en Utopi, saa dristig som nogen Socialist fra for halvhundrede Aar siden kunde have drømt den. Forfatteren er selv Socialist, uagtet han ikke kalder sig saaledes, men Socialist af en ganske egen Type. Han repræsenterer en Statssocialisme, drevet ud i de yderste Konsekvenser, og hans Bog er et bredt anlagt Forsøg paa at sætte denne Tankegang i System.

Den falder i tre Dele, igennem hvilke han gradvis fører Læseren frem imod sit Samfundsideal.

I den første søger han at godtgøre, at den sociale Elendighed ikke skriver sig fra naturlige Forhold. Der er Rigdomme nok i Samfundet, til at enhver kunde spise sig mæt. Fra Naturens Haand findes intet Misforhold mellem Produktionens Ydeevne og Befolkningens Fornødenheder. Begrebet Overbefolkning er en Fiktion; hvad der kaldes saaledes, kan rigtigere karakteriseres som Underproduktion. Tyngdepunktet i denne Del af Undersøgelsen bliver ganske naturlig en Kritik af Malthusianismen; den indeholder ikke særlig originale Tanker, og dens Argumentation er hverken udtømmende eller uangribelig; alligevel er dette Afsnit vistnok Bogens solideste og det, der kan læses med størst Udbytte.

Den sociale Misère kan da kun være begrundet i sociale Misforhold, og Bogens anden Del har den positive Opgave at undersøge, hvilke disse er. Forfatteren finder som den eneste Aarsag den private Ejendomsret, ikke blot til Produktionsmidlerne, men ligesaa fuldt til Brugsstandene. Saalænge den opretholdes, er ethvert Reformforsøg, ad Lovgivningens, Fagforeningens eller den kooperative Sammenslutnings Vej, haabløst. Først naar Staten har taget absolut al Ejendom over paa sin Haand, kan Samfundets latente Velstand udløses og dets Medlemmer gaa ind til tryggere og lykkeligere Livsvilkaar. Han udvikler denne Tanke ved en Analyse af de forskel-

SAMUEL RÉVAL. **Grundbedingungen der gesellschaftlichen Wohlfahrt.** Leipzig 1902. Duncker & Humblot. (XXXI + 692 S.).

Denne Bog er en Utopi, saa dristig som nogen Socialist fra for halvhundrede Aar siden kunde have drømt den. Forfatteren er selv Socialist, uagtet han ikke kalder sig saaledes, men Socialist af en ganske egen Type. Han repræsenterer en Statssocialisme, drevet ud i de yderste Konsekvenser, og hans Bog er et bredt anlagt Forsøg paa at sætte denne Tankegang i System.

Den falder i tre Dele, igennem hvilke han gradvis fører Læseren frem imod sit Samfundsideal.

I den første søger han at godtgøre, at den sociale Elendighed ikke skriver sig fra naturlige Forhold. Der er Rigdomme nok i Samfundet, til at enhver kunde spise sig mæt. Fra Naturens Haand findes intet Misforhold mellem Produktionens Ydeevne og Befolkningens Fornødenheder. Begrebet Overbefolkning er en Fiktion; hvad der kaldes saaledes, kan rigtigere karakteriseres som Underproduktion. Tyngdepunktet i denne Del af Undersøgelsen bliver ganske naturlig en Kritik af Malthusianismen; den indeholder ikke særlig originale Tanker, og dens Argumentation er hverken udtømmende eller uangribelig; alligevel er dette Afsnit vistnok Bogens solideste og det, der kan læses med størst Udbytte.

Den sociale Misère kan da kun være begrundet i sociale Misforhold, og Bogens anden Del har den positive Opgave at undersøge, hvilke disse er. Forfatteren finder som den eneste Aarsag den private Ejendomsret, ikke blot til Produktionsmidlerne, men ligesaa fuldt til Brugsstandene. Saalænge den opretholdes, er ethvert Reformforsøg, ad Lovgivningens, Fagforeningens eller den kooperative Sammenslutnings Vej, haabløst. Først naar Staten har taget absolut al Ejendom over paa sin Haand, kan Samfundets latente Velstand udløses og dets Medlemmer gaa ind til tryggere og lykkeligere Livsvilkaar. Han udvikler denne Tanke ved en Analyse af de forskel-

lige sociale Forhold, men det maa siges, at hans Bevisførelse helt igennem glipper. Han har en underlig Sky for de skarpe Definitioner, som skaber faste Holdepunkter. »Værdi«, »Ejendom«, »Kapital«, »Kapitalisme«, »Storkapitalisme«, »Handelssystem« er Begreber, hvormed han stadig opererer, men altsammen Begreber med ganske udflydende Grænser. Resultatet er Uklarhed og Forvirring. Han er ikke i Stand til logisk at bevise den Aarsags-sammenhæng, han opstiller; heller ikke belyser han Forholdene ved Tal eller Fakta; og end ikke finder man hos ham de illustrerende Eksempler, der rent agitatorisk brænder sig ind i Læserens Bevidsthed. Grundtonen bliver Deklamation, isprængt dels med trivielle Selvfølgeligheder, dels med mærkværdige og ganske fantastiske Overdrivelser.

Under denne Udvikling polemiserer Forfatteren til to Sider, dels imod »den videnskabelige Nationaløkonomi«, dels imod »Socialismen«. Men da han ved »Nationaløkonomien« forstaar Laisser-faire-Doktrinen i dens rene Skikkelse, savner hans Angreb i denne Retning al aktuel Interesse; Flertallet af moderne Nationaløkonomer er vistnok fuldt saa skarpe i deres Kritik. Ogsaa overfor »Socialismen« er hans Angreb et rent Slag i Luften. Helt bortset fra den Samling Taabeligheder, han henfører under denne Kategori og derefter kraftig bekæmper — som t. Eks. den, at et socialistisk Samfund ved Arbejdets Fordeling vil bortse fra de enkelte Menneskers Anlæg og Interesser og tvinge den geniale Kunstner til at sy Sko, den geniale Videnskabsmand til at feje Gader — helt bortset herfra er hans Indvendinger mod Socialismen to. Først, at den ikke tager Afstand fra den private Ejendomsret til Genstandene for det umiddelbare Forbrug — noget, Socialismen selvfølgelig ikke kan gøre, da den ikke indser de mislige sociale Følger heraf. Dernæst, at den ikke tilstrækkelig tydelig udmaler Enkelthederne i det fremtidige Samfund — netop det Træk, der skarpest skiller den moderne, videnskabelige Socialisme fra den

ufrugtbare Utopisme. Forfatteren forstaar slet ikke dette sidste. Den organiske sociale Udvikling, hvis Hovedlinjers Retning vel lader sig opdage, men hvis Maal ikke kan opfindes, synes ham et ukendt Begreb. Ganske naivt mener han, at hvis man forud for den franske Revolution havde været paa det rene med Planen for en fornuftig Samfundsordning, vilde man allerede den Gang have afskaffet al privat Ejendomsret.

I tredje Del følger saa en i alle Enkeltheder gaaende Skitse af Fremtidsstaten. Det er en Videreudvikling af den nuværende Stat, med Bibeholdelse af hele dens Maskineri. Et avtokratiske Fyrstendømme kan være en ligesaa god, maaske en nok saa god Ramme som en parlamentarisk Republik. Militærvæsenet maa bevares i sin fulde Udstrækning, thi der vil være stadig Anledning til fjendtlige Sammenstød mellem de enkelte Stater. Forskellen er kun den, at al Ejendom er gaaet over til Staten; Produktionen og Udbyttets Fordeling ledes gennem særlige Ministerier. Der hersker almindelig Arbejdstvang, og Befolkningen er klassificeret i forskellige Grupper efter det mere eller mindre værdifulde Arbejde, den præsterer. Jo højere en Gruppe man tilhører, des større er Omfanget af de Nydelsesmidler, man faar Adgang til. Som yderligere Belønning for godt Arbejde kan Rang og Ordener anvendes. Der udbetales ingen Løn, men hver Person har et Tegn, der angiver, hvilken Arbejderkategori han tilhører, og ved Forevisning af det faar han paa Statsmagasinerne og i Statskøkkenerne sine Fornødenheder tilfredsstillede, faar anvist Bolig, faar Ret til at benytte Kommunikationsmidlerne, Sporvogn for de lavere Klasser, Droske for de højere, Landauer for de højeste. Ingen maa eje noget af nogensomhelst Art; Bøger kan kun faas til Laans fra de offentlige Biblioteker; dog har enhver Ret til at faa et Eksempplar af et Dagblad. Med visse Mellemlum skal enhver fremstille sig til obligatorisk Lægeundersøgelse og er under Strafansvar forpligtet til at følge Lægens Forskrifter. Den borgerlige Frihed bevares, for-

saavidt den lader sig forene med Statens Interesser. Man har Lov til frit at vælge sin Bopæl indenfor Statens Grænser; dog kan man ved Flytning nedsættes i en lavere Arbejdsgruppe. Presse- og Foreningsfrihed er den almindelige Regel; dog hersker der Censur for »usædelige eller ophidsende« Skrifter og Foredrag, og ingen Foreninger maa dannes i »statsfjendtlig Hensigt«!

Yderst betegnende er den Maade, hvorpaa Forfatteren tænker sig denne Fremtidsstat ført ud i Livet. Den nuværende Stat skal opgive alle socialpolitiske Lapperier og — »uden Hensyn til Separatinteresser« — erklære Fællesøkonomien som sit Maal. Den skal derpaa organisere en Art Brugsforening for sine Embedsmænd og Funktionærer; efterhaanden skal den oprette Fabriker i forskellige Fag. Forretningen vil lidt efter lidt vokse og konsolideres, dels ved store Besparelser, dels ved de Formuer, »som Rigmænd udleverer, naar de træder ind i Forbundet«. Efter at have gennemløbet en lang Række Stadier skal saa denne Statskooperation ende med at omspænde hele Samfundet.

Det ligger nær at sidestille denne Bog med et nylig udkommet lille Skrift af den moderne Socialismes Førstemand Karl Kautsky. Det hedder »Die soziale Revolution«, og dets sidste Halvdel bærer den dristige Titel: »Am Tage nach der sozialen Revolution«. Modsætningen er slaaende. Hos Kautsky er der ganske vist en frisk og livlig Fantasi, men den er stadig holdt i Tømme af de reale Forhold, som er. Han vover sig aldrig længere ud i sine Slutninger, end at han bestandig har det virkelige Nutidssamfund som en fast Bund under Fødderne. Hos Révai er alt Konstruktion, Fantasteri, Hjærnespind, som flager ud i den blaa Luft.

For den moderne Socialdemokrat har Bogen nærmest Interesse som Symptom. Den viser, hvor stærkt socialistiske Tanker trænger sig paa; og den viser tillige, hvor vilde de Veje er, man kommer ind paa, naar man gaar udenom Marxismen.

Gustav Bang.